

Проблеми врахування чинника часу в економічних дослідженнях

Ігор Скворцов¹, Любомир Швед², Мар'яна Завербна³

Кафедра економіки підприємства та інвестицій, Національний університет
 “Львівська політехніка”, УКРАЇНА, м. Львів, вул. С. Бандери, 12,
 E-mail: 1. i.skvorzov@gmail.com, 2. shved_lubomir@mail.ru,
 3. marjashka.89@email.ua

Abstract – Improper time factor consideration in economic research has negative impact on the enterprise activity final performance – profit, profitability, etc. One of the reasons of imperfect time measuring in the economy is that the majority of calendar planning period – month, quarter, year, that are still used to measure time – actually such are not, as they have different duration. Time measuring instruments can be an hour, day, week and partly year. But such planning periods as month and quarter can't be considered as time gauges.

Ключові слова – чинник часу, заробітня плата, діяльність підприємства, амортизаційні відрахування, робочі дні.

I. Вступ

Чинник часу є одним із найважливіших показників будь-якого дослідження. Це пояснюється тим, що все довкола нас змінюється за двома основними параметрами – за простором і за часом. В природничих науках вже давно зрозуміли про важливість точного вимірювання часу. Внаслідок чого існують різні годинники, які дають змогу визначати час з надзвичайно високою точністю.

II. Основна частина

Протягом більшості століть основна увага приділяється виконанню якісних методів дослідження, а осмисленню кількісних залежностей надається другорядне значення. Наслідками такого нерозуміння є те, що під час виконання аналізу діяльності підприємства часто робляться неправильні висновки, які потім впливають на прийняття обгрунтованого рішення. А причиною такого нерозуміння є неправильне врахування чинника часу.

Спрощено це можна пояснити так. Основними вимірниками часу в економіці є місяць, квартал і рік. Це пояснюється тим, що на ці планові періоди виконується бухгалтерська звітність, яка визначає основні показники діяльності підприємства. Якщо проводити аналогію, то така звітність нагадує систему різноманітних вимірювальних пристроїв, якими користуються в природничих науках для дослідження будь-якого процесу. Але на цьому аналогія практично і закінчується, оскільки в природничих науках основним вимірником часу є "секунда", яка є константною величиною відносно часу, а місяці мають саму різну тривалість – від 17

робочих днів (а в окремі роки і менше) і до 25–27, тобто різну тривалість часу. Все це (поряд з іншими часовими процесами) негативно впливає на об'єктивність відтворення реального економічного процесу.

Теоретично в Україні тепер застосовують дві основні форми оплати праці – відрядну і почасову. Сутність відрядної полягає в тому, що вона залежить від обсягу виконаної роботи, а почасової – від кількості відпрацьованих годин. Але в дійсності почасова оплата в колишньому Радянському Союзі, а тепер в Україні, для керівників, спеціалістів і службовців ніколи такою не була, оскільки вона практично не залежала від кількості відпрацьованих годин. Це пояснюється тим, що для них застосовувалась форма оплати, яку слід назвати "посадово-окладна". Сутність цієї форми полягає в тому, що цим працівникам встановлюють розмір місячної платні в залежності від посади, яку вони обіймають. А це призводить до того, що такі працівники будуть отримувати ту саму заробітну плату за місяць, у якому може бути 17 робочих днів і, наприклад, 25 таких днів. Очевидно, що час у такому разі практично не береться до уваги.

У економічно розвинених країнах "посадово-окладну систему" оплати праці відносять до почасової форми. Виникає логічне питання, яка причина цього протиріччя? А сутність його полягає в тому, що в таких країнах дійсно здійснюється оплата праці в залежності від відпрацьованих годин, тільки не протягом місяця, а за тиждень, оскільки посадові оклади і всі форми оплати праці в них здійснюються виключно відносно тижня. Перевагою цього виду оплати праці є те, що тривалість тижня є сталою величиною, тобто об'єктивним показником тривалості часу.

Недоліком такої посадово-окладної місячної оплати праці є те, що всі ці витрати відносять на собівартість виготовленої продукції. І навіть коли підприємство рівномірно виготовляє продукцію (конвеєрне виробництво), то на ньому в окремі місяці, з малою кількістю робочих днів, може спостерігатись навіть збиткова робота, а в інші, із збільшеною кількістю таких днів, утворюватиметься надприбуток. Подібний вплив на показники діяльності підприємства має і місячний розподіл амортизаційних відрахувань.

Висновок

Все це показує, що прив'язка різних економічних процесів до місячної розмірності має той недолік, що цей період не є об'єктивним вимірником часу, оскільки має різну тривалість. Треба застосовувати такі методи розподілу витрат, які б об'єктивно враховували тривалість часу.

Література

1. Орлов О.О. Планування діяльності промислового підприємства: підруч. / О.О. Орлов. – К.: Скарби, 2002. – 336 с.